

AKATALPA

Ekim 2021 - Sayı 262

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Osman Serhat ERKEKLİ

DERYA'YA ŞİİR

Annem olsa severdi Derya'yı
Demek ki kardeşim o benim

Yaz gelseydi
Severdi güneş onu
Kış ne kadar ayıp etmiş ki
Gecikmiş güneş

Öyleyse
Ben güneş olmalıyım kardeşlerime

21.09.2021

Cihan OĞUZ

58 YILIN ARİTMETİK SAĞLAMASI

Her şeyim kararında
En fazla iki kadeh içerim rakıyı
Günde beş tane de sigara

Haftada üç kere o ayıp şey
Self servis ama
Alan memnun satan memnun

Sabahları alarm horoz sesine ayarlı
İşe başlama saatini saniye kaçırmam
Mesaiden en son çıkan ben

Ayda mutlaka üç roman biter
Geceleri 1'den önce uyku tutmaz hiç
Telefonla konuşmaktan nefret ederim

Az şekerli Türk kahvesi, telvesi bol
Ajda bardaklı demli bir çay sonra
Keyfin töreni milim aksamaz

Bir tek aşklar tökezlemiş
23 yıl 7 ay 9 gün evlilik
10 senede tek kımıldı

Kimi sevmeye kalksam ürktü kelimelerden
Kendime alışana kadar akla karayı seçtim
Sakındığım yollar fren çıgıllıklarıyla hatırlanacak

Yusuf ALPER

KALBİNE SOK

Her şey birbirinin yakınıydı eskide
Artık kötülöklere yetişemiyorum
“Elem çiçekleri” açıyor göğsümde
Oysa kış bitti bahar geliyor
Yine çiçekler açacak yağmurlar yine...

Her şeyi görebileceğim yerli yerinde
Ama bitimsiz bun yakamı bırakmıyor
İçimi burkuyor, boşluğu dolduruyor
Ve kış bitmiyor bahar gelmiyor
Oturuyor baş köşeye, ayaklar uzanıyor

Kimsenin kimsesi olmaks, bende iş çok
Boş durmuyor değirmen, ha bire öğütüyor
Atalarımın yaptığı su değirmeni gibi
Yamacında derin kovuklarıyla söğüt ağacı
Kuş yuvası gibi girip uyuduğumuz

Her şey birbirinin yakınıydı eskide
Şimdi her şey ayrı herkes yabancı
Kimsenin kimsesi yok
Ay eski ay değil, yıldızlar kaymış
Kara göğümüzden yerin derinlerine

Ben hâlâ o çocuğum, yaşında süt çocuğu
Annemi arıyorum, annem çok annem yok
Bağrına yaslanacağım, başımı gömeceğim
Annem annem bir yaşında çocuğum
Beni bağrına bas kalbine sok

Ekrem Acar, Gülçin Yağmur Akbulut, Serkan Akça, Yusuf Alper, Naci Bahtiyar, Ali Asker Barut, Atnan Başkesen, Eylem Hatice Bayar, Dilek Bayram, Zehra Betül, Ramis Dara, Gardenya Deniz, Ahmet Şerif Doğan, Öztekin Düzgün, Hasan Efe, Orhan Emre, Osman Serhat Erkekli, Emre Erol, Faik Güçlü, Uluay Koçak Güvener, Nihan Işker, Murat Karacan, Muammer Karadaş, Zabit Karaköse, Mahir Karayazı, Erdoğan Kul, Ferziye Küçük, Cihan Oğuz, Bahadır Özdemir, Mehmet Rayman, Muharrem Sönmez, Halil Şahan, Ertan Şahin, Ramazan Teknikel, Yeprem Türk, Ümit Yıldırım.

ŞİİRİ UZAMDAN VE ZAMANDAN DEVŞİRMEK

Halil ŞAHAN

ŞİİR ÇALIŞMALARI

Hafize Uzun'a

Yine poyraz
yine soğuk
tabiat tek renk

Hava erken kararacak
kargalar alçaktan uçuyor

Balkonun altındaki
ebabiller serçeler
seslerini sektiriyor bahçede

At ve köpek
sarhoş sahibini dinlemez

Sana

biraz daha şevketi bostan toptasam
biraz daha gitmesen

Dalgaların
kıyıya vuran sesi uzatıyor
bahar gecesini

Akşam büzülen serçeler
sabah baharı çağırıyor

Sabaha doğru

bahar yağmuru
şiir bazen görülebilir

Süreyya Berfe
Sözcükler, Temmuz, Ağustos 2021, Sayı: 92, Şf. 7

Şiir; "Yine poyraz/ yine soğuk/ tabiat tek renk" dizeleriyle başlıyor.

Birinci ve ikinci dizelerin başındaki "yine" belirteci, kışın henüz bitmediğini, dolayısıyla da baharın henüz gelmediğini düşündürüyor. Zaten üçüncü dizede, tabiatın tek renk olması da uzamda kış görüntüsünün egemen olduğunu imliyor. Bahar gelmiş olsaydı, doğa birçok renkle donanmış olacaktı.

"Yine poyraz/ yine soğuk" dizelerinde bir yakınma da söz konusu. "Yeter artık, bıktık soğuktan, poyrazdan!" söylemi seziliyor. Bu söylem, yaşadığı iklimden ve uzamdan sıkılmış birini getiriyor karşımıza. O, aynı zamanda şiirin anlatıcı kişisi.

Anlatıcı konumundaki bu kişi doğayla iç içe biri. Yalnız. Çevresinde, "Sana/ biraz daha şevketi bostan toptasam/ biraz daha gitmesen" dizelerinde yalvardığı kişi dışında kimse yok. Kuşlarla, rüzgârlarla, dalgalarla kuşatılmış durumda. Tam bir doğa insanı. Bu durum şiirin anlatımına büyük oranda bir nesnellik olarak yansıyor bence. Duyarlılık ölçü, sanatlı söyleyişlerde bile kaçırılmıyor. Örneğin, "ebabillerin, serçelerin bahçede seslerini sektirmeleri" eğretilmesi, okuru

duygusallığa değil somut bir görüntüye götürüyor:

Kırlangıçların alttan üstten dalışlarla uçuşunu görür gibi oluyoruz.

"Dalgaların kıyıya vuran sesinin bahar gecesini uzatması"nda da durum aynı; sestən uyuyamadıkça gecenin daha uzun yaşanması gibi.

Dördüncü ve beşinci dizelerde, anlatıcı, "Hava erken kararacak/ kargalar alçaktan uçuyor" derken bir halk insanı gibi tahminde bulunuyor. Ama bu yalın söyleyiş şiirin birkaç çağrışım kapısını birden aralıyor. Bir kez, anlatılan vaktin, akşama yakın, örneğin ikinci falan olduğunu anlıyoruz. Kargaların yuvaya dönmek üzere olduklarını da.. Gözümüzde, yuvalarına dönme telaşındaki kargalar canlanıyor. Bunu belirginleştirmek için şairimiz, havanın erken kararacağına ilişkin tahminini, kargaların alçaktan uçuşlarına dayandırmış. Böylece şiir kişisine, yaşadığı doğal olgulardan genel sonuçlar çıkaran bir bilgelik de eklemiştir.

"Balkonun altındaki/ ebabillere serçeler / seslerini sektiriyor bahçede" dizelerindeki iki söze yakından bakmak istiyorum. Biri "ebabil" adı. Türkçede çok yaygın olan ve de uçuşundaki devinimi sert ünsüzleriyle de yansıtan "kırlangıç" kuşunun Arapça adı. Bildiğim kadarıyla Kuran'da da geçiyor. Ebabillerin, Muhammed'i bir savaşında yukarıdan taşlar atarak desteklediği anlatılıyor.

Gerçi Süreyya Berfe eski bir Marksist ama dinsel bir örgeyle(motif) şiirine bir çağrışım olanağı daha ekliyor. Ayrıca bu dizelerle şairimiz anlatıcı konumundaki kişinin kendisi olduğunu da kesinliyor bence. Şöyle ki; ebabillerin bahçedeki çok devinimli uçuşlarını "seslerini sektirmek" eğretilmesiyle betimliyor. Bu, herhangi birinin söyleyeceği bir söz değil. Elbette akla hemen şairin kendisini getiriyor.

Şairimiz, eski bir Marksist olarak İslam mitolojisini çağrıştıracak bir ayrıntıya neden yer vermiş olabilir? Siyasal ya da dinsel bir aşılama havası sezilmiyor. Öyleyse şairimiz, İslam mitolojisine yaptığı göndermeyle şiirine çağrışım zenginliği kazandırmak istemiştir yalnızca. Türk okurunun kültür kodları buna elverişlidir çünkü.

Şiirin ortalarındaki şu iki dize birdenbire çıkıyor karşımıza: "At ve köpek / sarhoş sahibini dinlemez"

Anlatıcı, bir bilgelik gösterisinde mi acaba? Bu dizeler, kadim geçimi tarım ve hayvancılık olan bir halkın genellemelerinden biri gibi. Sanırım şairimiz, doğayla birlikteliğinin köklerini böyle dolaylı bir söyleyişle anlatmak istiyor.

Bu dizeler bana, şiir kişinin gözlemlerinden genel yargılar çıkarmaya düşkün biri olduğunu da düşündürüyor. Doğa ve toprak kişiyi bilge yapar mı demeliyim?

Yukarıda da değindiğim gibi insansız bir yalnızlık çeken bir kişi var şiirin. Nasıl buluşuklarına ilişkin net bilgi bulunmayan kişiye dil dökmesinden bu yalnızlığın acı verdiği anlaşılıyor: "Sana/ biraz daha şevketi bostan toptasam / biraz daha gitmesen" diyor örneğin. Açıkça rüşvet teklif ediyor.

Ben şevketi bostan otunu ilk kez İzmir'de duymuş ve görmüştüm. Girit göçmenlerinin çocukları çok düşküdü o ota. Şairimizin İzmir- Urla'da yaşadığını duymuştum. Şevketi bostan, Bornova pazarına Urla yöresinden getirildiğine birkaç tanıklığım var. Kim bilir, şiir kişimiz, belki de bir Giritli'yi arkadaş tutmak istediğini anlatıyordu.

"Dalgaların / kıyıya vuran sesi uzatıyor / bahar gecesini" dizelerinden şiir uzamının bir deniz kıyısı olduğu anlaşılmakta. Büyük olasılıkla bu yer, Urla. Bu dizelerde vaktin de gece olduğu açıkça belli. Ama şiirin kapsayıcı zamanı, kış ile baharın sınırındaki bir gün. Gerçi "bir gün" dedim ama düştüğüm bazı çelişkiler nedeniyle pek emin olamıyorum. Sanırım şairimiz şiirini oturttuğu zamansal düzlem konusunda pek titizlenmemiş gibi. Ya da bana öyle geliyordur. Gene de düşündüklerimi yazacağım: →

TUZ GİBİ

VII.

döndüm
ağzımda kalmış tükürmediğim hayatı
kırlangıcın boşlukta süzülüşünü
otoban ortasında yavru kedi ölüsünü
yaz günü akşama dönen turuncu mavi gökyüzünü
aldım sana
elden ayaktan düşmemek için dua eden yaşlıları
çöpten, pazarın sonunda çürük sebze toplayanları
ağacın en yüksekteki dalına yürüyen suyu
bebeklerin saf uykusunu
orman kokusunu sevdiğim
sevdiğim sana penceredeki orman kokusunu
her sabah sesini duyduğum kuşu
aldım sana
arının çiçeğe konuşunu
rüzgârın tene dokunuşunu
pencereyi açınca içeriye giren serinliği
öldürülen denizleri
öldürülen denizleri
aldım sana
insanın içini
içini
insan içini
aldım sana
geldim
...
güzdüm belki
hüzünü aldım
rüzgârda uçuşan bir yaprak belki
boşluğu aldım
tuzun yaraya değdiydin
sızıyı aldım
sana geldim

İlk dizelerden baharın henüz gelmediği sonucunu
çıkarmıştım. Hava soğuktu, doğa tek renkti. Ama birkaç dize
sonra ebabillerden söz ediliyordu, diyesim kırlangıçlardan.
Kırlangıçlar havalar ısındıktan, diyesim bahar geldikten
sonra dönerler.

Biraz daha aşağıda, dalga sesinin bahar gecesini uzattığı
söylenmiş. Öyleyse bahar gelmiş. Ama onun hemen altında
akşam büzülen serçelerin sabahleyin baharı çağırdığından
söz ediliyor. Öyleyse bahar henüz gelmemiş.

Şairimiz, şiirine “Şiir Çalışmaları” adını verdiğine göre,
belki de şiirini bitmiş saymıyordur.

Toplarsam; bu şiirde dar bir uzamda (mekân) ve kısa bir
zamanda gözlemlenen ve de yaşanan doğa olayları, ölçülü bir
duyarlılıkla, duygusallığa sarkmadan anlatılmış. Ben buna
nesnel anlatım diyorum. Bu; okuru duygulandırmaya,
çoşturmaya değil, düşündürmeye elverişli bir anlatım bence.

“Şiir Çalışması” çağdaş şiirimizde bence benzeri olmayan
özellikler taşıyor. Hem teknik hem izlek bakımından kendine
özgü bir şiir.

**BİR AYNANIN BUĞUSUNA
İKİLİKLER III****Ayna İşçisi**

Ben eski rüyalar tabiriyim usta, dalgınlıkla anlatıldım
sulara
Ben eski rüyalar talibiyim usta, unuttum nasıl sır edildirdi bir
ayna

Kışın Alfabetesi

Çıgın çıgık olduğunu dağ söyledi
Oku dedi kardan, kışın alfabetesini

Ceviz Ağacı

Bir ceviz ağacıyım ben acı bir yel tutar yapraklarımı
Kimse duymaz, uzun bir avluyu dolduran ağdımı

Tahta Tabut

Tahta bir tabutum içim yapayalnız içim iniler yaşla
yağmurla
Arkam gözyaşı yas iniyorum bayır aşağı bir bağırs bir
çağırışla

Ayna İle Kadın

Ayna dedi ki üzgünlüğünü yüzüne süs yapmış kadına
Sen bana hülyanı ver ben kırk yıl sustuğum sırrımı sana

Eski Destancı

Eski bir destancıyım hane hane gezdim vardım kapılara
Anladım ki kurumuş kalbi insanın, oturdum kendim ağladım
destanıma

BAYRAKLI TEPE

Görkemli kışlarla gelip geçtiler
O puslu adamlar ve savaşları
Harap şehirlerden; ki öğretiler
Katmazdı yazgıya kara kuşları.

En sağır perdeler ardı bir gece
Çökerdi genç kadın şakaklarına,
Mum yüzü çocuklar soran bilmece
Damlardı düşlerin tül kasnağına.

Okunmaz bir kalem anıdır şimdi,
O sarı aksanlı resimler kimdi
Ve neler kattılar söz enkazına?

Hâlâ da güdülen kine karşılık,
Kurnazlık takınır boş kalabalık
Kanarak bir çini turkuazına/

YAZINI YAZINCA IV

Ümit YILDIRIM

Kayıp Aranıyor!

Hikmet Altınkaynak'ın *Edebiyatımızdan Portreler* (2018) beklediğim bir kitap; aldım, okudum. Kitabın 219. sayfasında Nurullah Ataç'ın fotoğrafı diye eski cumhurbaşkanlarımızdan Cevdet Sunay'ın resmi karşıladı beni. Hikmet Altınkaynak'a yazdım: O fotoğraftaki Nurullah Ataç değil, dedim. Yanıt gecikmedi: "Fotoğraf Nurullah Ataç'a aittir." Söyleşi, Ataç'ın kızı Meral Ataç'la yapılmıştı. Oradan da bir düzeltme gelmediyse benim yanıltıyor olmam kaçınılmazdı. Ataç'ı kızından daha iyi tanıyacaktı değilim ya! İkna olmadım. Bir Cevdet Sunay'ın fotoğrafına baktım, bir de Nurullah Ataç'ın fotoğrafına. Sorum şu: Şimdi bu kitaptaki fotoğraf Nurullah Ataç'a ait ise bizim Cevdet Sunay nerede?

Hikmet Altınkaynak'a göre Nurullah Ataç

Şiirde Anlam

Şairin şiiri yazma niyeti ile okurun şiirden çıkardığı anlam birbirinden uzak düşmemeli; şair, farklı yorumlara yol açmaması için şiirini, okurun anlayacağı biçimde yazmalı, diyebilenlerin olduğu bir çağda yaşıyoruz. Özelde şiir için söylenen bu sözün, resim, müzik, sinema gibi güzel sanatların bütün dallarına uygulandığını bir düşünün. Olacak şey değil! Sanatçıya yön işaretleri çizmeye cüret eden kafa hiç eskimiyor, eksilmiyor. (Bu arada 2018 yapımı *Asla Gözlerini Kaçırma* adlı filmi izlemenizi öneririm.)

Memet Fuat'ın "Şair – Şiir – Okuyucu" (M. Fuat, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, 121) adlı yazısını okuduğum öğrencilik yıllarımdan bu yana, sanatın dar kalıplara sığmayacağını iyi belleyenlerdenim.

"Okuyucu bir şiirle uzun uzun uğraşmayı sevmiyor." diye, sanatçı sanat eserini onun anlayacağı biçimde yazmalı, görüşünün ayakları yere basmıyor, çünkü hangi okuyucudan söz ediyoruz sorusu hep havada kalıyor. Bir şair, hangi okurun kültürüne göre yazacaktır? Okurun belirli bir kültürü var mıdır? Hangi diplomanın sahibidir bu okuyucu? "Okur, anlamsız bulduğu şiiri tozlanmaya bırakıyor." denilerek Garip şiirini savunanların bile vazgeçtiği bir tutum mu ortaya konuluyor? "Şair ürettiği anlamın anlaşılmasını, içselleştirilmesini bekler. Ancak o zaman amacına ulaşmış olur şair" deniyor, denilebilir. Evet, şair bunu isteyebilir ama şiir yazıldıktan sonra ancak o da şiirinin yorumcularından bir yorumcu olur. İstese de istemese de bu böyledir. "Benim şiirimi yazdığım niyete göre anlamalısınız." diyen şair, bunun bilgisiyle yazabilir şiirini. Bunun yöntemleri vardır. Şiiri, makale düzeyine indirgeyip herkesten aynı şeyi anlamasını beklemek sanatın işi değildir. Hangi has sanatçı bunu dayatır!

Edebiyat öğrencileri bile bilirler ki yazınsal metinler, farklı anlam, çağrışım ve yorumlara açıktır. Edebi metinlerde sezdirme, hissettirme ve çağrıştırmaya ön plandadır. Edebi metinlerin göndergesi (ana düşüncesi) kendi içindedir. Edebi metinler her okunuşunda yeniden kurulur, anlam kazanır. "Yazdığım metin, yazdığım niyete göre anlaşılmalı" diyen yazar, kendince haklıdır, ancak okumanın kuralları, yazmanın kuralları ile her zaman bir yürümez. Okurun, edebi eserde bulduğunu sandığı anlam, onun nihai anlamı (dibi) değildir. Barthes'ten alıntılanarak söylemek gerekirse "Bir yapıt, farklı insanlara tek bir anlamı dayattığı için değil, aynı imgesel dili konuşan tek bir insana, farklı zamanlarda farklı anlamlar sunabildiği için "edebi"dır. Şiiri röportajdan, makaleden, denemeden ayıran şeydir bu.

"Okuyucudan bir metin tüketicisi değil, bir üretici yapmak önemlidir." der Klossowski. Bu sözünü nasıl anlamalı? Yazdığınız okunup bitiyorsa, yazının sözü okunma süresi kadarsa orada bir edebi metin yoktur. Edebi metinler, farklı zamanlar ve mekânlarda her okunduğunda yorumlara açık olan metinlerdir. Yazarın bir okur kitlesini düşünerek yazmasını doğru bulmaz Valery, çünkü yapıt arılığını kaybeder, der. Doğrudur bu. Yazarın, okurunun boyunu posunu, kültürünü, anlayışını düşünerek yazması edebiyatın özünden uzaklaştırır onu; sahiciliğini, samimiyetini yitirir yazar. Dahası gerçek yazarlar böyle yapmazlar.

Şiiri Yorumlamak Gereksiz midir?

Edip Cansever, *Şiiri Şiirle Ölçmek*'te (2017) "Şiiri açıklamaya kalkmak şiiri değil de şiirin seçtiği düzeni açıklamak olur ki bu da şiiri çıkış noktasına, yani hammaddesine çevirmek gibi gereksiz bir işlemdir" der ve ekler: "Şiire kapalı kişilere açıklamalar yapmak gerekli olabilir" (*Şiiri Şiirle Ölçmek*, 81). Bu yargıya göre "Şairler şiirlerini açıklamamalıdır ama şiire uzak düşenler için kısmen açıklamaya gidebilirler" mi demek isteniyor yoksa bu söz, "bütün şiir incelemeleri şiiri anlamayanlar için yapılmış bir açıklama"dır anlamında mı okumalıyız? Şairlerin şiirleri hakkında açıklama yapmalarını konusunda aynı düşüncedeyim ama şiir incelemelerini estetiğin "nedeni" ve "nasıl" üzerinde kafa yorma çalışması olarak görmeli. Sanat, sanat ürünleri kadar onlar hakkında yapılanlarla da kurulur.

Şu da Var

Rilke, *Genç Şaire Mektuplar*'da "Sanat eserleri sonsuz bir yalnızlığın ürünleridir ve onlara erişmek için eleştiriden daha yarırsız bir şey olamaz" der. Ahmet Haşim de eleştiriye yarırsız görenlerdendir. Hatta edebiyat öğretmenlerini bile "gereksiz" görür (Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar). İlhan Berk'in toplu şiirlerini okuduğumda bu duygu sarmaladı beni: Salt güzellik karşısında, yorumcunun sesi ne kadar da gereksiz. Şavkar Altınel'in kulakları çınlasın!

Biçem

Nermi Uygur, "Yazar var, hesap çizelgesi çiziktirir gibi yazar. Yazar var, deftere ambar girdisi-çıkışı gibi yazar. Yazar var, nüfus kütüğü düzenler gibi yazar.

Ama bir de yazar var, besteci: kafaya gönle, göze kulağa bayram türküler, ağıtlar, şarkılar, sonatlar, konçertolar, oda müzikleri, orkestra müzikleri ortaya koyar." (N. Uygur, *Tadı Damagımda*, 195).

Sanat, biçem değilse başka nedir? Neyi, ne için anlattığı hiç önemli değildir, sanatçının. Ben onun biçemine bakarım. Biçemin üç özelliği var: zaman, mekân, kişisel. Bu üç özellik bir yapıtta sese, renge, dokuya, ritme... işledi mi o yapıtın keyfine doyum olmaz. →

DARASI

bir çizgidir bizim gidişimiz
ucunda hiçbir şehir yok
gökyüzünden bize düşen
damlası damlasından
ayrı düşen yağmur

yine bizim gözyaşımız
bu sefer daha yakıcı
içindeki yeşile sinmiş kara duman
uzun çarşıların vitrin ışıkları
havada kapıyor
kuşun ağzında giden
kara gözlü zeytini

ovallığına soyunmuş onca kaya
taş oyması kadın heykelleri
hiç açık vermiyor yan yana gelince
omuzdan aşağı dökülüyor
topuğun üstü tüllüce
giyimi kuşamı suların köpüğü

yosun sarmalı söve
girit kıyıları çok girgin
kıyıları döven dalgalar saklanıyor
tuzunu yaladığımız denizin içine
hiç indirmeyin yelkenleri
istediği yöne kırıyor dümeni

ekmeğimize katık yaptığımız su
alnımıza çöken acılar
hiç aldırıyor yağmura yaşa
oysa bir geverlik suyun toprağı yüreğimiz
sesimizi kavlatan söğütlerin içindeyim
beklentisi varmış bu dizlerden geçenlerin
yeri göğü yormadan girdim şiire

kendimden geçtiğim gibi
bulunacağım yaşadığım yerde
kayıtsız bir gölgeden başka nedir
yanık yazın ayrıntı çektiğim çile
darasına güvendiğim tartılara
çıkardılar beni kuşluk güneşiyle
beş kuruşumu yatırdım şiire

Edebiyat ve Gerçek

Gerçeği yazmak demek birebir “olan”ı yazmak değildir. O kadar çapraşık öyküleri vardır ki hayatın bunu “böyle oldu” diyerek yazarsanız, edebî gerçekliğe ulaşamazsınız zira “Gerçeğe benzer olan mutlaka *olmuş, olana* ya da *olması* gerekene değil, daha basitçe herkesçe mümkün olduğuna inanılan ve tarihsel gerçeklikten ya da bilimsel olasılıktan tamamen farklı olabilen bir şeye denk düşer.” (R. Barthes, *Eleştiri ve Hakikat*)

KENDİ NEDENİMİZİ ARIYORUZ

Kendi nedenimizi arıyoruz külün hafızasını
Hayatın devasızlığına isim arıyoruz
Devamsızlıktan kaldığımız dünyada
Yıldızların altında değişiyoruz
Ağaçlar kabuğunu soyunuyor
Kuşlar yuvaya yavru dolduruyor nedensiz
Boş odalar mevsimleri kapatıyor bir bir
Gülümsemelerimizi astığımız fotoğraflar sararıyor
Kimbilir hangi nedeni aradığım bir kış resmi düşüyor
elimden
Ayak tozlarının mermerleştirdiği yol geride kalıyor
Yüzümüz yalnız bir şarkı gibi uykusuz sulara yüzüyor
Sesimizdeki taşın çıplaklığı ömrümüzden vakit alıyor
Pasın kapladığı yerde otlar başlarını kaldırıyor
Saatin tik takları savuruyor evrenleri, dünyaları
Şeyler akarken gölgeleri yakalanıyor
Sabahın yıldızları öldürdüğü gibi bir şey sevgilim
Unutulmaz şeyleri bir bir siliyor kalbimden

Hep aynı kıyıda birlikte durmak için sevgilim
Yakalamalıyız kendimizi ama nasıl
Ben kendimim ama beni tutan kendim mi?
Sarılıyor, geçmişten başkaldıran bilincin
O bilinmez sürücüsüne
Kendi nedenimizi arıyoruz ateşin kalbinden
Külün hafızasına düşüyoruz
Kederden bir iz belki ışığın dolanamadığı lekeyiz
Yüzümüzde bir yolcu; tek başına birikmiş
Kendimize bir bedduayız belki
Kendi nedenimizi arıyoruz sevgilim
Hiç bir şey değilse de buna bir isim bulalım
Işığın saydam sayfaları avutamaz bir daha beni
Hayatın içinde içilecek bir yudum su vardı, onu da içtik.
Yıldızların altında değişiyoruz , içiyoruz
Yine susayarak seraplarda bir yudum su arıyoruz

Ferziye KÜÇÜK**SALINIM**

Göge sür şimdiyi
Sonra olsun

Hayatın göz sürmesi kardeşle
“Beni hep sevecek misin?”
“Şimdi bildiğim seviyorum, sonrası sonra”.
Kulakları dikildi
Abla bir yaşına daha girdi...
Göge sığmayan yıldızlar
Aktı ceviz ağacına
Küçük abla
Kuruldu çocukluk salıncağına...

Göge sür şimdiyi
Ayna kalsın...

HÜSEYİN ALEMDAR ŞİİRİNİN TÜRK ŞİİRİNDEKİ YERİ

Yeprem TÜRK

Hüseyin Alemdar şiiri, sol bir şiirdir. Sol şiir, temelini biraz Tefvik Fikret'ten biraz da Mehmet Akif'ten alır. Ama elbette başka görüşler de var. Mesela Yücel Kayıran, Türk şiirinin ilk modernleşmesini Tefvik Fikret'te görür. Hakan Arslanbenzer için modern Türk şiirinin başlangıcı Namık Kemal'dedir. Hilmi Yavuz için Yahya Kemal önemlidir.

Ama sol şiire baktığımızda ikinci büyük etki Nâzım Hikmet'ten gelmektedir. Orhan Veli içinse şunu söyleyebiliriz: Orhan Veli'nin Türk şiirine katkısı şiirleriyle değil, şiire getirdiği yenilikle olur. Yani aslında Nâzım Hikmet, sol şiirde ikinci büyük gövde halinde yer alır. Ve denebilir ki, sol şiire en büyük damgayı Nâzım Hikmet vurmuştur.

Sonra Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Osman Serhat Erkekli gibi isimlerle sol şiirde mistik bir havza açılır. Hilmi Yavuz ve seksen kuşağı şairleri, Yahya Kemal'i köklerine çağırırken bu mistik havzadan da beslenmişlerdir.

Seksen Kuşağı için de bir parantez açmak isterim. Bilim adamlarına göre seksenlerde dünya genelinde yer, tabiat ve gök sinerjisi iyiymiş. Ozon tabakası, bu kadar delinmemiş. Türkiye'de o yılların başlangıcında bir darbe yaşansa da tabii liberalizmin ağır ağır sökün etme zamanları da. Liberalizm, doğa ve bir de Yahya Kemal etkisi. Yahya Kemal, Nev-Yunanilik'ten şiire girip kendi mektebine önerken; seksenler şiiri tam tersini yapar. Seksen şairleri, dili, çoğunlukla eski Grekler gibi tabiata çıkarmıştır. Seksenler, modern Türk şiirinin butik bir Grek tecrübesidir.

Bugünse Yücel Kayıran, sol şiire İslamî bir biçim ve içerik zerk ediyor. Kısacası sol şiirin hikâyesine yeni bir yön veriyor. İsmet Özel gibi İslamcı cenaha doğru mu çekilir mi? Bilmiyorum.

*

Hüseyin Alemdar, üniversite yıllarımdan beri takip ettiğim bir şair. Onu *Yedi İklim*'in birçok sayısında gördüm. Jön bir şiiri vardı, öncelikle. Belki de bu yönüydü Alemdar şiirini Yeşilçam'ın dünyasına açan şey. Türk şiirinde Yeşilçam'dan bu kadar bahsetmiş ve sinema tarihini bu denli sindirmiş başka bir şiir yoktur. Ve onun, zamanında birçok sinema yıldızıyla düşüp kalkması bu sahadaki şiirlerine sahicilik katmıştır. Aslında sinema yıldız ve karakterleriyle bir sol hikâyesini şiirleriyle albümleştiriyor. Yahya Kemal'in eski için yaptığı şeyi Hüseyin Alemdar, Yeşilçam için uyguluyor. Ama bundan daha ötesi Alemdar için sinema, masumluğunu bulma ve saf kalma çabasına bir göndermedir. Yeşilçam'ın ilk sinema karakterlerindeki masumluk ve saflıkla da bu uyuşur.

*'kendimi eski sinemalara benzetmenin buğusu bende
figüran bir Hüseyin'den çalınmış salaş bir kahve gibiyim
sinemacıları kahveler ve oteller anlardı ya en iyi
o günlerden kalma siyah - beyaz bir dokunuşsun sen de
ellerinde Seyit Han bir Yılmaz Güney selamı hâlâ
bakışlarında Nebahat Çehre kıskancı bir karşı aşk hali'
(Kalp Zaman Yeşilçam)*

Hayata bakış açısıyla tam bir 68 Kuşağı şairidir, Alemdar.

Ve 68 Kuşağı'nın beslendiği ana kaynak da daima Nâzım Hikmet olmuştur. Ama dil bakımından şiire bakışları II. Yeni'den beslenir. Ve Türk Şiirinde akımlar dışı ilk kuşak onlarla oluşmuştur: 68 Kuşağı. Diğer şairleri de bu kuşağın Hüseyin Peker, Abdülkadir Budak... Türk şiirinde kuşak olarak

Eylem Hatice BAYAR

YILDIZNAME

Kayıtlara geçsin
çocuktum ben de
yaralı yalnızlığı uzakların
külçe tütsüsü
kayıp geçmişin izi yok!

susadın,
biliyorum
sorma nerden diye

yıldızname okudum
iki defa
birinde çocuktum
yakındı yıldızlar

diğeri kayıp bir zamanda
hep bir telaş
hep telaş
-nefes aldım sonra
nice sonra-
tanıdın (mı) beni?

duvar
ah sevgili arkadaşım benim
aynalarla sonra gelen

güler yüzlü satırlar bırakmak istiyorum
zamana
gövdemi siper edip rüzgâra
yağmurlarda ıslanmak

çaldığın ılık
senin olsun
bana zamanın
yankısını bırak.

adlandırılmış ilk isimlerdir. Elbette bu kuşağın oluşmasında on yıllık bir süreç değil fikrî bir temel vardır: Enternasyonalizm. 68 Kuşağı'ndan sonra bir kuşak yok bence. Çünkü 70 Kuşağı, 80 Kuşağı gibi on yıllık süreçler bir kuşağın oluşması için sağlam temeller olmasa gerek. Kuşak olundu mu 68 Kuşağı gibi olmalı.

*

*aşk ve çocuk! otuz yıl var kalbim elimde kör ege
âh, bir yanımda anne bir yanımda baba benim
kalbi elinde olan bulutlara gömülmez deme
al bu şiiri senin olsun-- vasiyetimdir, göm beni göğe!
(tefekür)*

Keskin, ham ve şehirli bir dili var Hüseyin Alemdar'ın. Keskinlik bakımından küçük İskender'e yakındır. Hamlık bakımından Cahit Zarifoğlu ve Ahmet Arif ile birlikte anılabilir. Ama ben onun ham lisanını daha çok Ahmet Arife yakın buluyorum. Hatta diyebiliriz ki şehirli bir Ahmet Arif'tir, Hüseyin Alemdar. Belki de sol şiirin taşra jönü Ahmet Arif iken şehirli jönü Hüseyin Alemdar'dır, demek daha doğru.

Öztekin DÜZGÜN

KETE

Bir rüya gördüm.

Beyaz bir atın üstündeydim.
Boynundan elime uzanan ip gergin, zorlanan
kollarımda genç damarlar ve avucumu ısıtan sürtünme.
Yaşıyorum, terkimde güven dolu beyazlık,
altımızda bulutlar.

Çocuk vücudumda üşüme, yükseldikçe
artarken korkunun üzerimde işgâli,
kaydı elim
düşerken boynundan atımın,
o sıra hissettiğim boşluğumdan bedenimi kavrayan
kol gücü,
kalktıgımda hâlâ etkisini sürdürüyordu.
...
Anneme anlattım bunları,
mahalleye kete dağıttı.

On yıl dede dolaşım.
Bıyıklarında sigara rengi açıklığı,
sırtımdaki yeleği kendime post edip dolaşım.

Bu hayatta, kulağıma çalındığı kadarını duydum,
kulağına kadar eğilebildiğime söyledim,
duymasın diye sesimi gürültü sayan.

İnsanda
sonrasında,
sonda kalan şey nedir,
onu merak ediyorum.

Serkan AKÇA

ŞARKILARDAYDI GEÇTİKLERİN

Asya'ya

Değse saçın gün olur akşam olur gök
Biz hiç seninle ölmezdik

Öncen bir önceni tutmaz
Tek düşürürdün kendini

Pasları neşeni şu güzulsuları
Sevinçti sesin gülsen ilkyaz

Yenilenirdi taylar çocukça adlar
Şarkılardaydı geçtiklerin

Kimselerdik fazla birbirimize
Biz hiç seninle ölmezdik

Erdoğan KUL

DOKUNUŞ

1.
belleği uyutma noktan
tamamlanır
ten ve yıkım arasında
hışım la gölgesinden kaçan
bir başka algının hayvanı gibi çekilir önünden zaman
2.
kimsenin bedeni bir sığınak değildir ve en
haşin ucuna kadar tatmalısıdır “olmak”ı
yalnızca senin bildiğin dile kapanana kadar
3.
ağarır bir alın yeni
kırılır yiter incecik ısıklarla havada
4.
bütün vakitlerde işlemiştir
bütün yangınlardan çağırarak dolaşmıştır insansı kisveleri
son gençliğini süründükçe seni göğsüne dolayan sahra
5.
kesik damarda nafiye sıcaklık ipince takat
ışığa heba çemberi kıvamlayan hileci haz
yayılır içimize soyut bir mekân gibi
çıkartır yeni bir ustalıkla
alaca kam güneşinizin sağaltımından
ve başkalarının acısı kadar uzağımızdan seyrederek hayat

Emre EROL

O

Bir ses, bir ısıklık, bir gece
Bir bulut, bir yağmur, bir hece
Sıralı şeritler gibi hayatım, bilmece
O bir anlık aydınlığa doğmaktı bence
Kaybolunca bu sis hayali senelerce
Doğar yurduma güneşler sessizce
Bugün gibi hissetmek şiddeti derince
Bu sonsuz kuramda ölmek mi sence?
Son sükût, son atlayış, son gece
Son güneş, son ışık, son hece
Saydam ömürler gibi hayatım, bitince
O bir anlık kavrayışa doğmaktı bence
Kalmayınca kirazın tadı senelerce
Başlar toprağın intikamı sessizce
Yem olmak solucanlara serince
Bu sonsuz âlemde ölmek mi sence?

GÖRECELİ OLASALIKTAN ŞİİRE...

Hasan Efe

“Sevmek” ve “sevmek gibi” nasıl duygulardır?

Bu iki duygu durumundan hangisi *bağlanmayı daha çok* etkiler? Bunların her biri uzun bir yolculuktur.

Yaşamda her şey sevillebilir. Sevme duygusunun oluşabilmesi için *canlı ile nesne* ya da *canlı ile canlı* arasında bir ilinti, rastlantı, karşılaşma veya herhangi bir birlikteliğe gereksinim duyulabilir. Yakınsak olmasa da bu işleyiş sürer. Bu durum beyinler arası bir uzantıyla da gerçekleşebilir. Bunların hiçbirisi olmayabilir de. Sevgi nasıl gerçekleşirse gerçekleşsin temelinde bir *bilgi* ve *hissin* varlığı kaçınılmazdır.

Sevmek gibi de böyle midir?

Herhangi bir şey görülmese de sevgi hakkında var olan bilgi ve his sevginin tohumlarını yeşertebilir.

Yeni kurulan bir ilişki, zamanla güçlenip bağlanmaya doğru gidebilir. Biraz daha ötesi bağımlılık da olabilir. Bunlar özne ve nesneler ya da özne ile özne arasındaki ilişkinin gelişimine göre şekillenir.

Bu ilişki insan-hayvan, hayvan-nesne, insan-nesne, insan-insan vb şeklinde görülebilir.

“Kendimizi mutlu hissedebilmek için sevgi isteğinde veya gereksinimde olmak ‘bağımlılık’ olarak adlandırılır. Bağımlılık, kendi duygusal yaşamımızla ilgili sorumluluğu üzerinize almadığınız anlamına gelir.” (1)

Sevgi, bağlanma ve bağımlılık bir şekilde yok olabilir. Yitirilen her duygu durumunun acısı değişiktir. Yani sevilen bir şeyin yitirilmesiyle bağlanan bir şeyin yitirilmesi sonucu ortaya çıkan acı çok çok farklıdır.

Sonuçta sevginin yitirilmesiyle zıt bir duygu durumu kendini gösterir. Bunlar; acı, üzüntü, keder, hüznün ve duygusal yıpranma şeklinde ortaya çıkabilir. Bu da kişinin durumuna göre hafif veya ağır bir şekilde atlatılabilir ya da atlatılamaz.

Buradan yola çıkarak Fahrettin Koyuncu’nun “*Gibi’li Şiir*” ine gelelim.

Şiir neden “*gibi’li*”?

Açılım için sözcüklerdeki anlam ve bağlam ilişkilerine bakalım.

Gibi, bir ilgeçtir (edat). *Andıran, anımsatan, aynı, benzer ve misal* vb. anlamlarından birinde yer alır kullanıldığı tümede.

Türkçede adlar ve eylemler anlamlı sözcüklerdir. İlgeçler ise tek başlarına anlam taşımaz. Kullanıldıkları tümede yalnızca diğer sözcüklere anlam katarlar. Bazı ilgeçler şunlardır; *için, kadar, gibi, göre, ile, üzere, yalnız, sanki, ancak...*

Sözcükler arasında değişik anlam ilişkileri kurduğu için ilgeçlere yardımcı sözcükler de denir.

Örnek; *Fil gibi acıkmıştı.* (benzerlik)

İlgeçler tümeden atılınca tümcenin anlamında bir eksiklik, daralma veya bozulma olur.

Örnek; *Kavak gibi başı göğe uzadı.* Bu tümeden ilgeç çıktığında, *Kavak başı göğe uzadı*, şeklinde bir anlamsız öbek oluşur. Bu biraz da şiirle yaklaşır.

Tek başlarına kullanılmazlar. Başka sözcüklerle birleşerek sıfat ya da zarf görevli öbekler oluştururlar.

Örnek; *Ağaç gibi dallanıp budaklandı.* (sıfat öbeği)

Bu açıklamalardan yola çıkarak aşağıdaki şiir üzerinde duralım.

Şair, kurguyu oluştururken ilkin şiir çatısını özellikle ilgeç (gibi) üzerinde kurmuş izlenimi yaratıyor.

Bu da yazımın başında ele aldığımız psikolojik yaklaşımları öne çekiyor. Sonuçta ilk okumayla şiir **gibi** ilgecinin ekseninde dönme izlenimi veriyor.

Böylece sözünü ettiğimiz **gibi** ilgeci kullanıldığı dizelerde; *andıran, anımsatan, aynı, benzer ve misal* anlamı verdiği için “**asıl**”dan kaçıyor. Yani ele alınan şey, sözü edilenin kendisi olmuyor. Bir başka deyişle gerçeklikten uzaklaşıyor.

Burada anlam asıldan kaçıp farklı yönlere evrilince imgesellik dallanıp budaklanıyor. Böylece *gerçekle benzerlik* arasındaki ilişki dizede bazen abartma bazen benzerlik bazen de asıl özne ve nesneyi korumak amacıyla geri çekiliyor.

GİBİ’Lİ ŞİİR

Kedilerini kaybedenlerin hüznü gibi

Yalnızlığı gibi eskimiş bavulların

Tutunup kaldım zamanın tergisine (2) (Vurgular bana ait)

Fahrettin Koyuncu (Akatalpa, Sayı 251)

Şiir, “*Kedilerini kaybedenlerin hüznü gibi*” dizesi ile başlıyor.

Hüznün oluşumuna yukarıda değinmiştik.

Yani insan ile hayvan arasındaki ilişki gelişen olumlu bir duygu durumundan (sevgi) olumsuz bir duygu durumuna (hüzne) dönüşüyor. Oysa şiirde olumlu duygu durumları hiç yer almamış. Sezdirilmemiş de. Biz onu şiirin bütünlüğündeki **yapıbozum**dan çıkarıyoruz. Buradaki özne geri itilerek söylenmek istenmiyor. Şiirde İnsanın ruhunda oluşun kaybetme hissi *insan- insan* değil, *insan hayvan* (kedi) üzerinden veriliyor. Bu geri çekiş, şiirdeki kayıp acısını hafifletiyor. Burada hüznün her ne kadar hafiflese de yiten yine bir canlı yani kedi.

Bu nasıl bir yitiş?

Ayrılma, uzaklaşma mı, yoksa ölüm mü?

Bu da verilmemiş. Oysa dizeler bütünlüğünde hüznün öncesi bir sıcaklığın oluştuğunu hissedebiliyoruz.

Moriah Galvan ve Jennifer Vonk insan ile kedi arasındaki duygusal ilişkiyi şöyle açıklıyorlar,

“Sadık olarak bildiğimiz köpeklerle kıyasla kediler insanlarla çok da alakalı değiller gibi görünüyor. Ancak kedilerin sandığımızdan daha dikkatli olduğu ve mutlu olduğumuz zamanları anladıkları ortaya çıktı. Yeni bir araştırma, kedilerin insanın duygusal ifadelerine karşı hassas olduğunu gösteren güçlü veriler içeriyor. ABD’nin Michigan eyaletindeki Oakland Üniversitesi’nden Moriah Galvan ile Jennifer Vonk 12 kedi ve sahipleri üzerinde bir araştırma yaptı. Sahipleri gülümsediğinde ve kaş çattığında kedilerin farklı davrandığı görüldü... Sahibi gülümsediğinde kediler mırlama, sürünme ve kucağa oturma gibi “pozitif”

davranışları daha fazla sergiliyor ve somurtma durumuna kıyasla onlara daha yakın zaman geçirmek istiyordu... Bu sonuçlar kedilerin insanın yüz ifadesini okuyabildiğini ve bunu zamanla öğrendiğine gösteriyor... Fakat bu onların empati hissetmesi anlamına gelmiyor... Kediler insanın ruh halini gerçek anlamda anlamasa da araştırmada insan mimiklerini çok iyi ayırt ettiklere, ayrıca insana ilgi gösterdikleri görüldü.” (3)

Koyuncu, ikinci dizede ele aldığı ilgeci, nesne yani bavul üzerinden veriyor.

İnsan/nesne.

“Yalnızlığı **gibi** eskimiş bavulların” (Vurgu bana ait)

Burada ele alınan bavul nesnesi ile insana gönderme yapılarak yalnızlık’a varılıyor. Gerekli olduğu kadar yalnızdır insan.

Neden gerekli olduğu kadar?

SALGIN YAZI

Hacet kelimesi babaannemden miras kaldı,
 Bir de gümüş Arapça yazılı bir kâse.
 Oturup sessiz sessiz içimize çekemedik
 Neyi diye sordular:
 Andaki her şeyi
 Şekersiz kahvenin yanındaki buz gibi likörü,
 Dalgaların sesini,
 Çokça şımartılmış çocuğun mızızlanmasını...

Sessizce içimize zorla soktular bu yaz acıları
 Ağaca, hayvana, insana akıttık gözyaşlarımızı.

Bazen hayatta kalmaya hacet yok gibi hissettik
 Bazen de ölmeye.
 Bir garip yazdı, en sonunda onu da tükettik.

Çünkü bavul bir göçün, ayrılığın, gurbet ve uzaklaşmanın
 simgesi olarak düşünülebilir. Öte yandan bavulun hacmi
 kadardır gereksinimler. Ne vardır bavulun içinde biz
 bilemeyiz!

Belki de hüzün!

Şiirin son, üçüncü, dizisi bir nesneye (at) yöneliktir.

“Tutunup kaldım zamanın tergisine” dizesindeki imge yine
 bir hayvana aittir. Bu bir at’tır.

Terki sözcüğü, terk, kökü ayrılmak- terk etmek anlamdadır.
 Atın terkisi deyince de atın arka kısmı belirir usumuzda. Öte
 yandan eyerin arka bölümüne verilen ad olarak da
 düşünebiliriz. Ya da bineğin sağrısı. Bazen de bakmama, ihmal
 etme vazgeçme olarak geçer.

Üç dizeyi teğelleyecek olursak zihnimizde insanın en yakın
 dostları olan hayvanlar; yani **kedi** ve **at** belirir. Son dizede de
 asıl özne “**ben**” kendini gösterir. Şiir **gibi** ilgeciyle kurulsa
 da *temel üstü zeminde* şiirin öznesi olan **ben** öne çıkar. Özne
 akıp giden bir yaşamda yani zaman sürecinde kendisi değil,
 “gibi”dir.

Özetle şair, şiirin öznesini, *akıp giden yaşamda* **gibi** olarak
 gösterir.

Bu göreceli bir olasılık olarak da düşünülebilir.

Bir başka şair Önder Kurt da “*Zamanın
 Terkisinde*” (4) şiiriyle yol alır.

Kaynaklar:

1. Dr. Davit Burns, İyi Hissetmek, Çev: Esra Tuncer, Özlem Mestcioğlu, İrem Erdem Atak, Gönül Acar, Çev. Edt. H. Alp Karaosmanoğlu, Psikonet Yayıncılık, 1.bas Mart 2006 İstanbul
2. Fahrettin Koyuncu, Gibi’li Şiir, Akatalpa, sayı 251, Kasım 2020 Bursa
3. https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/1/151117_vert_ear_kediler
4. Önder Kurt, Zamanın Terkisinde, Mor Taka, Şiir ve Kent Dergisi, 2006 Güz,

Alemşahlı, Ağustos 2021

BELKİ İYİ KALPLİ BİR ALLAH

hırçınlaştı, ağacın kaygan gövdesine istekle,
 oradan evlerin mahremine, koca ormanları cayır cayır
 yeniden içten içe, yeniden toprak kapkara
 varoluşun en kızıl tonunda gökyüzü
 denizin üstünde alevden dilleri gövdeme dokunmaya doğru,
 yokluğun adını inceden inceye derime kazımaya
 ölü kuşların hepsi
 genişletmeye doğru acımın alanına
 koymuşlar hepsi tek tek yanık kanatlarını

dokununca kara kara uçuşacaksa her şey böyle
 lambanın camı patlamış, fırlamışsa içinden cin
 tutuşmuşsa uçurtmanın ipi. gözlerimden asmışlarsa beni
 çiviye. acının kartondan olduğu,
 dokununca dağıldığı bu yerde. ayağımı basmanın,
 eğilmenin
 kararmış bağıyla bir avuç yaşlı külü almanın yerden
 yuvasını beklerken kala kalmış bir kuşun iskeletini
 kırılğan bir akreple birlikte, dökülen sarı kabuklarıyla yarayı
 naylon torbaya doldurmanın farklı bir yolu olmalı
 pat pat düşmüş yere bu çok ısınmış kuşları,
 eğilip almanın kararmış bağıyla bir avuç yaşlı külü,
 binlerce kez uçmaktan yapılmış bir yuvanın
 içindeki pişmiş yavrularıyla daha çatlamamışken
 yumurta, kalakalmış kenarında bir kuş kara kara
 kırılğan bir akreple birlikte bunları, dökülen kabuklu
 yarayı da,
 sarı sarı naylon torbalara, dağılmadan doldurmanın,
 sıkı sıkıya kapatmanın ağzını,
 solucanları göremiyor akmış bir kuşun gözü-
 beyazıysa bu avuçlarımda kalan
 sarıp sarmalayıp bunları yeni doğacak yavruları için
 ıpslak, soğuk bezlere sarıp saklamanın,
 bunları buzların içinde, unutmamak için
 bu çok ısınmış kuşları serinletmenin bir yolu
 bir taşı doldurup, daldırıp parmaklarımızı yüreklerine su
 serpmenin bir yolu, tohumun düştüğünde içine gömüleceği
 nemli bir toprağı...

o l m a l ı

her an hafif bir rüzgâr denizden,
 bilinmedik bir yağmur arkadaki koydan
 ve takılabilirdi yeniden gözümün ucuna
 güneş görmemiş bir kadının yüzü,
 kutsal ışıktan kurtulup siyah örtüsünün,
 ısıltılı turunculu çıplak memesinin ucundan
 akan nurlu badem sütü ile belki bir acı zümrüt yeşili
 belki bir yaban ördeği, belki bir ankâ kuşu
 yuvasında kocaman bir yumurta
 takılabilirdi belki yeniden gözümün ucuna
 buralarda “Kocaman” derler belki iyi kalpli bir Allah

2021 YILINDA GÜLE GÜZ DÜŞÜREN KİTAPLAR

Naci BAHTİYAR

Bekir Dadır ismini şiirleri kadar edebiyat dergilerinde çıkan şiir üzerine yazılarıyla tanımaya da başladım. Onun şiirlerini dergilerde gördükçe daha farklı okumalar yaptığımı söylemekte sakınca görmüyorum.

"*Bana Yeni Bir Hayret*" kitabındaki şiirlerin ses uyumu, sözcük seçimi, kurgu ve tema bakımından ne yaptığının bilincinde olan şairin kitabı olduğu ilk sayfalardan itibaren kendini belli ediyor. Şiirin salt düşünceyle yazılmadığını, içimizdeki ses olan şiir ile konuşma dilinin birbirinden ayrıştığı ve inceliklerin toplandığı kitapta acıcılık, iç ahenk, duru söyleyiş önemli bir yer tutmaktadır.

Düzyazısal şiirlerde imge bağlantılarını oluştururken tematik bütünlüğü korumak çok önemlidir. Şair, tehlikenin kenarında gezinmiş ama bu tuzağa düşmemiş. İç ahenkte, şiirin akışına öncelikli önem veren şair bazı yerlerde bu uyumu (.) nokta işareti ile sağlamaya çalışmış. Okuru da bu işaret ile uyum sağlama yönünde uarmış sanki. "*senin sözlüğünde en güzel sözcükler: / çocuk. incelik. anne kimi zaman / kimi zaman aşk. saygı. öğrenci*" (s.52). Düzyazısal şiirlerinin öyküleyici ya nının da olduğunu eklemeliyim.

Tema bakımından sosyal duyarlılıklar şiirlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Şair inceliğiyle şiire sindirilen duyarlılıklara çoğu yerde rastlarız. "*bilirim gökyüzü her bakışta aynı değildir ve / dünya hep kanla atılır çiçeklerini*" (s.27), "*bilmem İngiliz anahtarının ne tarafa çevrileceğini / ama çöpten kâğıt toplayanları gördüğümde / yüzümü ne yana çevireceğimi bilirim*"(s.18).

Eleştirel bakış açısı da geliştiren şair bazen kendini beğenmediği, ikilem içinde kaldığı durumlar da olabiliyor. "*allah'ın yanında yer açtım kendime / mahalle pazarında. Çürük domateslerin yanında*", "*bağır bağır her ağızdan seni aldım yanıma / kuralısızım ne zamandır çirkinim*" (s.32).

Şairin, kitabında içselleşen hayretlere kulaç atmasına izin veren dizeleri, şiirleri biz okurları beklemektedir.

Bana Yeni Bir Hayret, Klaros Yayınları, 1. Baskı, Nisan 2021, Ankara,

Selami Karabulut'un şiirlerinin genel karakteristik özelliği yapı bakımından bölümler arasındaki dize eşitliğine önem vermesi, mümkün olduğunca kendine göre uyguladığı kurguda bu kurala uymaya çalışması *Sessiz Çağrı* kitabında da devam ediyor. Şiirlerinde ya hep ikilik, ya üçlük, dörtlük, beşlik bölümlerden oluşuyor. Farklı sayılarda bölümlerden oluşan şiirlerine az rastlarız. Bu kitapta bu kurala uymayan *Kayıp Saat* adlı şiirini buna örnek verebiliriz. Şair "*aklım herkesten önce kendime karışık*" (s.74) dizesiyle bunun farkında olduğunu anlıyoruz. Her şiirini ayrı bir karakterde, kurguda yazması biçem bakımından tutarlılığını korumuş.

Şairin şiirlerinde anlatıma güç kazandırmak için atasözü, özdeyiş ya da bilinen, yaygın bir sözü kullanma sanatı olan İrsal-i Mesel de kullanılmış. Şiirin kökleri olan bu sözler ayrı bir güç kazandırdığını kimse inkâr edemez. "*akşamları fırsata çeviren aç gözlüler çetin/ nerede hareket varsa orada ganimet*"(s.9). Bu dizede olduğu gibi başka şiirlerinde de ironik ve kinayeli dizelere rastlarız. "*aşk duasına çıkmış bütün kızlar ve arsızlar/ kıyamet böyleyse tanrının işi zor*" (s.11). Sosyal mesajlara da giren şair yaşamdan topladığı tecrübeleri, deneyimleri de şiirlerine yansıtmış. "*Platon'dan beri vicdanların sesiye yasalar/ neden her çağda itibarlıdır zorbalar*", "*başkasının acılı şarkısı hoş*

geliyor olmalı", "*çocuğuna forma alamadığı için intihar etmiş bir baba*"(s.21), "*bana bir yalan lazım gerçeklerden daha yakıcı*"(s.42).

Selami Karabulut şiirleri genelde duru, anlaşılır, geldiği köklerin her dizesi, imgesiyle farkında olan, ses yapısıyla bağırmayan, şairinin sesinden ayrılmayan yapmacıksız şiirlerdir.

Sessiz Çağrı, İmgenin Çocukları Yayınları, 1. Basım, Ankara, Nisan 2021,

Ceren BİBER'in *Hış* kitabı 2020 *Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü*'nü almış. Ödüller konusunda olumsuz çok söz söylene de şahsi bile olsa şaire, genelde şiire olumlu katkısının olduğu bir gerçektir. İdeolojik bakışla şiir ödülleri olumsuzlayanların haklılık payını kendi pencerelerinden teslim etmek de gerekir. Ödüller konusunu burada bırakmak doğru olur. Konu da bu değil zaten.

Hış sözcüğü dilimize argoda, "dövmek, dayak atmak, hırpalamak, un ufak etmek" anlamına gelmektedir. Ayrıca yansıma sözcüğü olması şairin düşüncelerinin bir nebze yansımaları olarak da ele almak gerekir.

Albert Einstein'ın kütle enerji eşdeğerliğinin formülü ile başlıyor kitap. Bu formülün elbette öyküsü ile şiirlerinin öyküsü arasında nasıl bir ilişki olduğu şairinde saklı olmalı. Şiirlerindeki öyküsel anlatım kendini her dizesinde belli ediyor. Öyküleyici şiirlerin oylumundaki genişlik, rahatlık ve anlaşılabilirlik şairin şiirlerine de yansımış. Konuşma diline oldukça yaklaşan dizelere rastlıyoruz. "*biten her şeyde bir bit yeniği var/ ve ben valla dayanamıyorum*" (s.18). Dildeki duruluğun okurda bıraktıklarını şiirin oylumu ile okurda bıraktığı etkiyi ilişkilendirmek zorlama bir yorum mu olur bilmiyorum. Şair, Albert Einstein'ı burada konumlandığı olası görünüyor. Şairin okuruna kendinde olanları geçirmek için farklı anlatım yollarına başvurması kadar doğal bir şey yok. Anlatımda neyin söylendiği kadar nasıl söylendiğinin de önemli olduğunu bilinmelidir. Nasıl anlatılacağına kaygısını yaşayan şair farklı şiirlerinde bunun izlerini düşürmüş şiirlerine. "*ben bu insanlara daha nasıl anlatayım/ ne istediğimi*"(s.12), "*kir patilerini yalayıp geceye doğru uluyor/ nasıl anlatayım/ ovalasam elim kan içinde kalıyor*" (s. 8).

Diğer taraftan şairin dizelerinde Türkçe sözlü hafif müzik saklamış gibi duruyor. "*İyiymi doktor ama sığamıyorum*"(s.19). Şiir müzik ilişkisi ses, ritim, uyum bakımından her şairin bilmesi gereken ve vazgeçilmez bir kuraldır.

İçerik bakımından öyküleyici anlatımla bireyin şiiri ön plâna çıksa da zaman zaman sosyal içerikli dizelerine de rastlıyoruz. Son yıllarda Türkiye gündemini rahatsız eden ve kadınların taciz, tecavüz, öldürme gibi olaylarına da parmak basmış. "*sapsarı kumlarda bembeyaz bira köpüğü gibi kalıyorum/ birinin bıyığına bulaşmamak için dua ediyorum*"(s.34). Eleştirelilik de içeriğin ana temaları arasına girmiş. "*içine atlet giyen tanrılar/ annelerinin ağzına bakıyor/ bacakları ahtapot olup dolanıyor*"(s.5), "*burada en çok dört kitabın/ barkod numaralarını okuyorlar/ ne yapsalar girmiyor bunlar/ çok satanlar listesine*"(s.6). Bir kitaba sahip olmak ile okumanın ayrı şeyler olduğu bundan daha iyi anlatılamazdı.

Birkaç defa elden geçirdiğim bu kitaba ilk kitap demek de yanlış olur. Birikimi olan, şiire emek veren, ne söyleyeceği kadar nasıl söyleyeceğinin de kaygısını yaşayan bir şairin elinden çıkmıştır. Benim gözümde de ödülü almıştır.

Hış, Varlık Yayınları, 1. Baskı, Mart 2021, İstanbul

Anıl Cihan şiirleri günümüz toplum yapısının sosyolojik fotoğrafı ile doğrudan örtüşmektedir. 21. yüzyılın çelişkilerden, eşitsizliklerden, adaletsizliklerden beslendiği, gelir dağılımındaki dengesiz paylaşımın bu dengeyi daha da bozduğu konusunda çok kişi hemfikir. Vahşi kapitalizmin kurguladığı yapıdan doğrudan ya da dolaylı olarak şiir de nasibini almıştır.

YOKLUĞUN ÇIKMAZI

Ölü şiirler serpiyorum toprağa
Annemin çocukluğunu yazdığım
Çeyizlerinin arasında
Saklanmış gençliği
Kimi bitmeye yakın
Kiminin tek sözcüğe mecali yok

Ölü şiirler serpiyorum toprağa
Yokluğun çıkmazı
düşüyor
imgeler

Ölü şiirler serpiyorum toprağa
-Defter aralarında tohumlanan-
İsmi gizlediğim kadınların
Hiç bilmediği

Ölü şiirler serpiyorum toprağa
Sokak aralarında saklambaç
oynuyor sözcükleri
Haylaz,
Şimdi ağzımla suluyorum
yaşatsın diye
beni.

Anıl Cihan'ın şiirlerinde günümüz toplum yapısında var olan çok şeyin dahil edildiğini görebiliriz: Teknoloji, siyaset, ekonomi, sosyoloji... Hani Edip Cansever bir şiirinde “*İnsan yaşadığı yere benzer*” diyor ya, şairin şiirleri de yaşadığı yere, çağa benzemesi, onu şiir diliyle yansıtmaya kadar doğal bir durum yok. Kapitalist sistemin oluşturduğu yığın mantığının eleştirisi olan şiirleri ile kimseyi ilgilendirmeyen ne çok olay ve olguya dahil edilip asıl olan şeylerin dikkatlerden kaçırılması üzerine kafa yormuş da diyebiliriz.

Teknolojik, dijital, sanal dildeki terimlerin, şehir yaşamının yarattığı kargaşanın, koşturmacanın, güncel olayların, mekanik düzenin ve buna koşut olarak günlük dildeki değişimin Türkiye şiirinde yer alması kaçınılmaz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Anıl Cihan'ın şiirlerine de doğal olarak yansımış bu etki.

Şairin “*Daha Önce Ölmüş müydük?*” kitabı dramatik öykülerden izler ile başlıyor: Sadiya, Wolfgang Baner, Elias Canetti. Bunun yansıması kadın cinayetleri, doğa talanı gibi içeriklerle kitabın daha da zenginleşmesine katkıda bulunmuş. “*sana bu mektubu erkek eliyle öldürülmüş/ bir kadının mezarı başından yazıyorum*” (s.29), “*kalbim kundaklamaya hazır bir orman gibi duruyor/ yeni dikilecek binalar için/ ve ben bir mezara çiçek olmak için gidiyorum/ nasıl bilirdiniz kendinizi*”(s.43). Şiirlerinin kurgusundaki sert geçişler, birden bire havanın değişmesi, şiir yapısında umulmadık tat değişiklikleri sosyolojik alanların da şiire yansıması olarak bakmakta fayda var. Şiirlerindeki güncel olaylara zaman zaman girilmesini kaçınılması gereken bir unsur olarak da not düşmek gerekir.

Özetle, Anıl Cihan şiirinde mekanik dilin kullanılması, şehir yaşamının, kargaşasının yansıması, yaşadığı dönemin sosyolojik fotoğrafının şiir diliyle verilmesi şiirinin ana karakterini oluşturuyor diyebiliriz.

Daha Önce Ölmüş müydük?, İthaki Yay., 2. Baskı, Haziran 2021, İstanbul

HERKES HATIRLAYABİLİR

herkes hatırlayabilir nasıl
girer günışığı kalbine

herkes tekrarlayabilir ama aynı mı
herkes göğüs kafesindeki ağrıyı bilir
herkes beslenebilir bir acıdan
herkes en az bir travmaya sahnedir

kaldırdım kollarımı *stortorget meydanında*
herkes unutsa da güneş bilir
yaşlıdır ulaşmak için sözcüklerim sana
ama kalbin gençleşen çırpınışları bilir
stortorget meydanında bir ögle vakti rastladım
havaya kaldırılmış kollarımın yalnızlığına
ve söylüyordum kimsenin bilmediği bir ezgiyi
asyalı bir kadının öfkeli bakışlarına
beni durdurmasına izin vermeden zamanın

herkes hatırlayabilir nasıl girer günışığı kalbine

size yalnızlığı övmeye geldim

kurtarılmayı beklemek lanetlenmiş
yüzüne tükürülmüş aynanın
kırık bir su şişesiyle sırtına yazılmış
-kötü davran ki seni kimse unutmasın-

kabilin ortasında anlamın yer değiştirmesi
artık seni duyamayacak kadar uzak olmanın
dansın yarıda kesilmesi ve aşkın
kabilin ortasında bir ölü
yaşayan herkesten daha çok hayatta

size yalnızlığı övmeye geldim
aldanmayın kalabalığına dünyanın
varsa eğer bir kurtuluş ümidi hâlâ
birbirinizin kalbidir o...

AŞKIN KISA TARİFİ

sokakta
uzamış boyu adamın
karanlıktan

odanın içinde
duvarda gezinen kocaman
kadın eli

biri içeri
diğeri dışarı uzatır
gölgesini

LEVENT KARATAŞ'IN *FANTOM AĞRI* KİTABI ÜZERİNE NOTLAR

Gardenya DENİZ

Yazılı ve sözlü kültürden, kişisel ve kolektif anılardan doyuya beslenen bir şiiri var Levent Karataş'ın; kimi zaman masalsı, kimi zaman dövüşen, sert bir söyleyişe sahip. Nisan 2021'de 160. Kilometre'nin yayımladığı *Fantom Ağrı* kitabı üzerine tuttuğum notları yazacağım.

Geniş Zaman Hayaleti şiiri üzerine notlar

I. "Geniş zaman" nedir? Bir şair için geniş zaman, ömründen daha geniş bir zamanı kapsar. Hatta geçmiş yaşamlarını da kapsar. "Hayalet olmak" ise birinin aklına düşüvermek olsa gerek.

II. Levent Karataş'ın "*yaşamak şakaya gelebilir / büyük bir ciddiyetle yaşamak şartıyla*" dizeleri ile Metin Altıok'un Dünya Üzre şiirinde geçen "*Yaşamak şakaya gelmez ciddi bir iştir. / Ancak bunu bilenler / Hayatı bazen hafife alabilir.*" dizeleri arasında paralellik var.

III. Yirmi yedililer: Kurt Cobain, Jimi Hendrix, Brian Jones, Janis Joplin, Jim Morrison. Erken ölümüyle Amy Winehouse adını "Yirmi Yedi Kulübü"ne yazdıran son isim oldu.

IV. "*ömrün her çeyrek asrında / mazi geleceğe doğru değişir, bilirim*" ve "*baş dönersek, her yaş skalası hatıraları başkadır*"

Erikson'ın Psikososyal Kişilik Kuramı'na göre yaşamda insanın evreleri vardır. Her evrede öncelikler başkadır. Evreleri yaş skalaları olarak düşünebiliriz. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık eksenindeki yirmili yaşlarından söz ediyor şiir kişisi. Şimdi ise üretkenliğe karşı durgunluk evresindedir, geçmişini bu konumdan değerlendirmektedir. İhtiyaçlar gibi, özllemeler de değişir "moruklaşınca".

V. Geçmişe bugünün gözlüğüyle bakarız. Artık ihtimaller, imkânlar, kayıplar bellidir oysa geçmişteki biz önünü şimdi gördüğünce net görememişti. Şimdinin geçmişe netlik veren gözlüğüyle bakmak, olayların yeniden yorumlanmasıdır.

Yargılama başlar: "*yirmi sekizimde o Musevi kızla evlenmeliydim!*"

Savunmaya geçilir: "*yirmi sekizimde o Yahudi kızla evlenmek istemedim!*"

Hüküm verilir: "*kolayı seçtim, tembel davrandım, ödevimi yapmadım.*"

İnsan "ben"ler toplamıdır. Benlerin her birinin kendi değer yargıları, ahlaki gelişimi ve kendine özgü bakış açısı vardır. "*Mazi geleceğe doğru değişir*"ken benler arasında çatışma yaşanıyor.

VI. Şiir sona yaklaşırken Yakup'un Yusuf'a öğüdüne telmihte bulunuluyor. Öğüt şuydu: "Kardeşlerine rüyandan bahsetme." Yusuf gelecekte haber veren bir rüya görmüştü ve bu rüyaya göre Yusuf gelecekte kardeşlerinden daha çok parlayacak; kardeşleri bunu duyup kıskançlıkla Yusuf'a kötülük etmesin diye babası Yakup, Yusuf'tan rüyasını kardeşlerinden gizlemesini istemişti.

Mart Balığı şiiri üzerine not

Su burçlarının (yengeç, akrep ve balık) kendi aralarında iyi anlaşmıştı biliyoruz. Mart ayında doğan balık burcu kişisine sesleniyor akrep burcu olan şair. Su burçlarının en belirgin özelliklerinden biri yüzeysel sohbetleri sevmemeleri ve "derin" yaşayan kişiler olmalarıdır. Bu notu şiirin epigrafi için düştüm: "*birbirini derin bağlarla gerçekten anlayan iki insanın yüzeysel diyalogu mucizedir.*"

Geceler Masalı şiiri üzerine not

"*uyku şapkanla geliyorsun gece odama / sırtında dibi delik bir un çuvalıyla / pencereden göklere yükseliyoruz / dökülüyor göğe un saçılıyor ışık / bembeyaz kanatlarımız paramparça*"

Peter Pan'e gönderme var. Peter'ın kız arkadaşı Vendi de uyku şapkası giyiyordu.

Nilüfer şiiri üzerine not

Bilhassa bu şiirde kendimi buldum, İstanbul'da geçen yıllarımı andım. Şairin yazmak istediği geçmişin "başibozuk İstanbul'u", ancak, "eksilir korkusuyla dokunamıyor hatıralarına o çarşıların". Şiir bu düşünceyle başlasa da şair dayanamıyor sanki ve Beyoğlu'nda geçen bir günden dem vurmaya başlıyor: "*Nevîzâde'den uçup Panayot'a gittik Ahu, sen, ben*" Daha sonra Ahu başka yere gidiyor. Nilüfer şiir kişisine yükseliyor, oysa "saat düpedüz beş" iken şiir kişinin "büyüdüğü" Nilüfer değil de içki âlemdir ve ikisi "sirke fiçilerinde"dır.

Cihangir'in Kazancı Yokuşu'ndan el ele yürümeye başlarlar, hemen arkalarından yürüyense benim şimdi. Tophane'ye varıyoruz. Terk edilmiş bir binada Nilüfer ellerini göklere açarak: "*Hayatı istiyorum*" diyor, yankılanıyor sesi. Dünyalılar özgürlüğümüze engelse bile istenç ve düşlerimiz tüm dünyalı engellerini yerle bir ediyor...

Kuşlama şiiri üzerine notlar

I. Kuşlama, el kadar bildiri kâğıtlarının kalabalık bir yerde havaya saçılarak dağıtılması anlamına geliyor.

II. "*yağmurda sığındığın dost evinden*" dizesi bende sıcak bir his uyandırdı çünkü sağanağa yakalanmışken evine çat kapı gidip sığınabileceğim bir dost da tüm sıcaklığımla sarılırdım ben.

III. Spleen iç sıkıntısı demektir ama "içim sıkılıyor"daki sıkıntı değil, "canım sıkılıyor"daki sıkıntıdır.

Davul Tozu şiiri üzerine not

Argo kelimelerle örülü bir şiir. Bana Tarlabası'nda sıradan bir günü çağırıyordu. Dikkatli bir okuma için argo kelimelerin anlamını bilmek gerektiğini düşünüyorum ve şiir daha bir keyif veriyor bu şekilde.

davul tozu: gerçekleşmesi imkânsız durum * *asayiş* *berkemal*: her şey yolunda * *aynasız*: polis * *kalaylamak*: azarlamak * *papaz uçurmak*: içkili eğlence düzenlemek * *kopil*: müslüman olmayanın çocuğu * *kokoroz*: çirkin * *gaco*: metres * *alargo olmak*: açıktan dolanmak * *hödük*: görgüsüz * *kaşkaval*: sersem * *firigo*: ilişki kurulması güç olan, soğuk mizaçlı kimse * *fasarya*: gürültü, şamata * *zargo*: polis * *caka*: kasılma, övünme * *racon*: gösteriş * *nanay*: yok * *anafor*: bedavacı * *zirzop*: her şeye burnunu sokan * *dümenci*: yalancı, çok konuşan ancak konuştuklarını yapmayan kişi * *zırtapoz*: zıppı, delişmen * *arakçı*: hırsız * *haybeci*: işsiz güçsüz * *arkabağı*: akrabanın yükü.

BİR FİLMİN ÇÖZÜMLEMESİ*şam yelime...*

fotoğraflar kımıldıyor şenay
biliyorsun bu yolculuk başka
trenlerin ardı sıra bir bilet bu
eski bir gün olsun bugün/ belki doksanlar şenay

seni bir otogarda görmek ne tuhaf şenay
çünkü yeni mi gelmiştin yoksa hemen mi dönecektin
oysa yıllardır ödölsüz bir kısa film sadeliğiyle
köşemdeydin, perdemdeydin...

beraber ilk fotoğrafımızı herhangi birisi değil
bir ilçenin yerel gazetecisi çekiyor şenay
suçlu muyuz biz, yoksa hayallere tutunmak
ötekileşmek mi, biraz yalnızlaşmak mı şenay

bir duvar neden bu kadar değerli
neden böyle çarpıyor insanın suratına
ağlama duvarı mı, yoksa cep aynalarının
tuz gibi dağıldığı bir duvar mı
yahut mülteci aşkların geçit vermez duvarı mı şenay

“plansızlık...” demiştim “iyi olur böyle çat kapılarda”
çünkü bazı hayaller, bazı planlara bol gelir şenay
hem sokakları öğretecek bir abiyle tanışmak
hayır vakfının hayrı mı, yoksa bir planın adı mı
çok zor... çok ötelerde... inan bana şenay

günümüz bir tiyatro oyunu olabilir mi
çekilebilir mi ellerinin uzun metrajı
sanmıyorum şenay
“çünkü ellerin güzel işlerin karıncası...”
okumuştum bu şiiri sana bir ikindi vakti
şiirleri de seviyorum artık demiştin
sev şenay

belde kahvesinin bahçesinde doymuştuk
kirli sakallı adamların kahkahaları arasında
hani bizim ahmet abiyi sormuştuk
“filmci amet mi?” demişti birisi, gülüşmüştük...
gölmek, bir sende rol icabı durmamıştı şenay

bizim bir ayşe ablamız var artık şenay
bir de güler teyzemiz, elleri limon çiçeği
kalpler neden allah’ın elinde anlıyorum artık
camiye giderken geri dönmek de sevap olabilirmiş şenay

kalbim gitmeni istemiyor, sana söylemeliyim şenay
bu yüzden 21:30 izmit otobüsü gecikmeli
ellerini sarmak bugün çok uzak bir düş gibi
düşler, yalnız uykularda yaşanır sanma şenay

madem senelerdir bekledik şenay
madem anlamazlar diye söylemedik
madem o şövalye ruhlu çocuklar bizdik
madem sevincin, elemin ilk gösterimiydik

öyle ki
gözlerin kimsenin gitmediği bir film olsun
gene de yalnız sinemalarda kalsın şenay

* Süreyya Berfe

SADECE RUHUMA

“Yalnız Allah’adır dönüşünüz. Ve O, her şeye Kâdir’dir.”
(HÜD, 4)

sadece ruhumadır
Rûmî,
köpek uluması gecede
şafakta horoz ötüşü

ruhuma,
zincir, zuhur ve zifir

geç Bistâmî’yi
Rûmî,
gerçi bildiğim adıdır sâde
ama de bana
ne sordu atının yularına yapışıp
Tebriqli
sadece banadır fısıltıların
düşme kaygıya

sadece ruhuma,
araf, sırat ve med cezir

senin bu
Tebriqliyle raksın
Rûmî,
sadece benim ruhumadır
aşkımadır semâların
ama de bana,
öylece birden bire
kovuktan çıkmadı ya
Tebriqli

ruhuma,
kum, kar ve kil

Tebriqli’nin suretiyim dersin ya
Rûmî,
peki kimdir, nerededir suretin senin
aslı kimdir, nerededir
Şems’in
ruhumadır
aslın ve suretin

sadece ruhuma,
rüzgâr, zar ve zarar

MUTLU KUCAK

Boş kaldıkça aşkın mutlu kucağı
Tedirgin suskunluklarıyla çağlıyor bir çift göz yaşla
Sevgi yazısıyla arınmaz bu istemsiz kötölük
Hadi sen git
Daha ne kadar öleceksin kaldıkça
Tasalanma toparlanır bu acılı kahvehane
Dağıttığın endişeli sandalyeler
Nemli örtüsü ellerinin dokunamadığı umarsız bir masanın
Sözün duvara kazınmaz bile

Orhan EMRE

TOKMAKLI DUVAR SAATİ

bir şey var bitmek üzere olan

orada, o gölgenin içinde kaldı: afganlı kadınların şarkısı
gittikçe ufalır

karanlığın içinde gözleri olmayan düşünce
çarpyıyordu bir duvardan ötekine

kimse yok mu şurada şu sokakta
binlerce ses geçiyor

dağılıyordu gövdem: eflatun'dan kalma elma,
elden ele dolaşan

belki çok önce kırılmıştı

dünyanın bütün kadınları
bunca تنها iken sokaklar

geç kaldınız

iki lambanın gri ışıkları altında
tokmaklı duvar saatine sığınan
çatlak bir ses dağılırken...

Datça, 2021 baharı

Gülçin Yağmur AKBULUT

PAPATYA TACI

“Bir hayal şimdi aşkın iklimi”
uzatsam elimi senden öteye
dokunabilir miyim yeniden kuşlara

Yeni yetme dağların
Cengarisine konabilir miyim
yaban güvercinleri gibi

Yeniden ekleyebilir miyim
gönül uçurtmama
birkaç süyüm umut ipliğimden

Hoş geldin nerelerdeydin
diyebilir miyim kaçamak
göz kırışlarımla arasıyla

Narin bir papatya tacı
şakaklarımla üstüne

Islanmış yağmurlar
kuruyan saçlarıma
yakıştırabilir miyim

Yoksa
“bir hayal mi şimdi aşkın iklimi”

Murat KARACAN

TANRININ ÖLÜMÜ

I.
İnandım
Bulandım
Arındım
Donandım
Gönendim

Eksiktim, tamamlandım

II.
İnsan kendine inanmalıymış
Tanrının istediği de buymuş
Kendine teslim olmalıymış önce

Kendi olmadan insan
Nereye konar ki Tanrı
İnsan kendine konmalıymış önce

Ben varsam var
Yoksam nerede yaşar ki Tanrı
İnançsa benim ve bana olmalıymış
İnsan kendi varlığına inanırmış önce

İnsan önce kendinin tanrısı olur
“En el-Hak” Mansurcası bu sözün
Dersem bir hallaç eksilir
Demezsem kendim bu dünyadan

İster kendine ister Tanrıya
Bir bütüne çıkmalı insan
Yoksa intiharlar başlar
İnancın eksildiği yerden

18.09.2021

Nihan IŞIKER

HAKİKAT DAMLACIKLARI- I

Kimi sonsuzluğu içere kimi esareti
Kabında cesaret olmayanın nasibine düşen
Esaretten başka ne olabilir ki...

Ertuğrul TİRYAKİ

BORCUM BORÇ

yaşıyorum zannettim
nefes aldıkça her gün
hür hür

bir de baktım
kapıma dayanmış
alacaklı bir ömür

ESKİ ÇAMLAR

Ramis DARA

Dünya deme'n, o ne'mdir... Taşı çürüten nemdir... İçinde anlam yoksa... Dış zaten cehennemdir

*

Çift için öküz, öküz için burçak, taşıma için eşek, eşek için arpa, kendimiz için buğday, harçlık için tütün, ek besin için inek keçi koyun tavuk yetiştirirdik.

Vitamin ve mineral için meyve-sebze.

Isınma ve gölge için ağaç.

Doğma, yürüme, üreme için aşk, sevgi, şefkat büyüttük, şu dünya topraklarında...

*

Kurttutan köyü ilkokulundayken efsane öğretmenimiz Recep Akdaş önderliğinde, bahar başlarında topluca bir okul günü, "Sultan Nevruz"a giderdik.

5-6 km uzaklıktaki "Kuyula'n Alanı Çeşmesi"ndeki çimenliğe varır, yer içer, çeşitli oyunlar oynar, küçük yarışmalar yapar, eğlenir dönerdik.

Yemek için önceden yaklaşık 8-10 kişilik gruplar oluşturulur, herkes bir yemeği annesine yaptırıp getirirdi. Ben annemin en sevdiğim yemeklerinden "ak aş"ı seçerdim hep. "Ak aş" dediğim, az inek sütü ve çok pirinçle pişirilmiş kıvamlı bir "sütlac"tı. Sütlacı hâlâ böyle severim.

O yıllar köyümüzdeki tavuklar sadece beyaz yumurta yumurtluyor olmalıydı ki "Sultan Nevruz" eğlencesine götürceğimiz yumurtaları soğan kabuğuyla haşlayarak sarıya boyardık...

*

Öğretmenimiz önderliğinde okulca gittiğimiz Sultan Nevruz'da oynadığımız oyunlar unutulmamalı.

Bunlardan birinde, yarışmacılar beline kadar çuvala sokulup bağlanır, o şekilde, düşe kalka koşturulurdu.

Bir diğerinde, sapı ağızda dişlerle sımsıkı tutulan yemek kaşığının içine konan yumurtayla hızla yürümeye - koşmaya çalışılırdı.

Çuval içinde yuvarlanıp düşene, kaşığından yumurtasını düşürene, gül ha gül, gülerdik...

Ayrıca Mendil kapmaca, Yağ satarım bal satarım, Birdir bir, Koşarken ığneye iplik geçirme, Kaya dikmece oyunları...

Bunların bazılarını, örneğin benim en sevdiklerimden Kaya dikmece, Sultan Nevruz'dan çok bayramlarda ve gençler arasında oynanırdı diye hatırlıyorum.

*

Artık köyümüzde okul yok, çoktandır yok! Önce ilkokul iken ilköğretim okulu yapmışlardı. Sonra büsbütün kapattılar. Bir zamanlar Kurttutan Köyü İlkokulu'nda 80-90 öğrenci okurdu; numarası 94 ya da 96 olan birini hatırlar gibi olduğum için (rahmetli İdris Arı) bu rakamı veriyorum. Benim numaram da 74 idi, ablam Hatice'nin mezun olduğu yıl okula kaydolduğum için Recep öğretmenimiz onun numarasını bana vermişti.

O günlerin dili olsa da söylese demeyin; dinlemeyi deneyin.

*

Babam ve annemle köydeki evimizde kahve içtiğim zamanlar, en unutamadığım zamanlarımın başında gelir. Ne zaman üçümüz baş başa kalsak, babacığım anneme seslendirdi sevecen bir sesle:

- Zeynep, bir kahve yapsan da içsek.

Bu seslenmeden ve üçümüzün birlikte kahve içmemizden inanılmaz mutluluk duyardım. Kahvenin kendisiyle karşılaştırılamayacak bir tat, bir lezzet, mutluluk.

Babamın gözünde artık çocuk olmadığımı, büyüdüğümü, onun bana bir arkadaşı, bir dostu mertebesinde değer verdiğini hissedirdim bu zamanlarda. Ve elbette üçümüzün de keyfinin yerinde olduğunu...

*

Çocukluğumda Türkiye'de kahve kıtlığı vardı. Zor bulunurdu ve pahalıydı.

Genelde sadece yaşlılar içerdi. Zenginler bulabilirse bildik kahve, fakirler nohut kahvesi. Ucundan kıyısından benim de içmişliğim vardı, bu nohut kahvesinden. Çocuklara yasak olmasına rağmen. Kahve içerlerse kızların kararıp çirkinleşeceği, oğlanların "bıyığının yamuk çıkacağı" söylenirdi. Şu yaşta saçlarımın hâlâ orman gibi gür oluşunu, şakacıktan, o az az içtiğim nohut kahvelerine mi bağlasam?..

*

Annem ablam ve ben Derebağ'daki tütün tarlamızda kalırken babam yatılı olarak 20-25 günlüğüne uzaktaki Gındıra tarlamıza buğday arpa harmanlarıyla uğraşmaya giderdi. Onun, su dışındaki yiyip içeceğini, eşeğe binip heybe ve torbalarla ben götürürdüm, tıngır mıngır.

Bir seferinde orada samanın içindeki bir akrep (böğü) soktu elimi. 24 saat bağırtır, sonra geçer diye bilinirdi. Pek de bağırtmadan 24 saatte geçti.

*

Köyde ulaşım ve taşıma işlerimiz için biri boz diğeri kara, iki eşegimiz vardı. Aynı "dam"da kaldıkları halde, fırsat buldukça birbirlerine "sarat" dururlardı. Bu sebeple onları birbirinden uzak tutardık.

Damda, bolca saman ve biraz arpayla beslenirlerdi. Tarladaysa ot yemeleri için onları "örkler"dik:

Bir ayaklarından urganla bağlar, urganın ucundaki "zikke"yi taşla vurarak toprağa çakardık. Urganın uzunluğunca gezinerek güçlü dişleriyle yeri tıraşlardı eşekçikler.

Urganın ulaştığı mesafelerde çalılar varsa ip bazen bunlara "dolaşır"dı, hayvanların otlayamaz hâle geldiğini fark edersek dolaşan ipi "aklaştırır"dık (dolaşmayı giderirdik).

Çocukluğumda eşekten hiç düşmesem de üniversite öğrencisiyken bir kez düştim. Eşekten düşmenin attan düşmekten beter olduğu ve "eşekten düşenin hâlini eşekten düşen anlar" diye söylense de, şansımın kaba topraklı bir yere düştüğüm için pek bir yerim acımadı.

Eşegin semerine büyükler biner, çocuklar semerin arkasındaki boşluğa, "göt" denilen yere otururdu. Biraz büyüdüğümde arkaya binmekten utanır olmuştum, yolda birileriyle karşılaşınca utancımın adeta yerin dibine geçirdim.

Eşegin semerinde yolculuk yaparsak, Donkişot'un hayali atının sırtında gerçek bir yolculuk yapar gibi olurdu. - Radyoda o yıllar, ana kahramanı Yıldırım Önal'ın seslendirdiği, Donkişot oynuyordu "arkası yarın" olarak...

(Anacığım, sonraları da radyodan Yıldırım Önal'ın sesini duyunca, "Senin 'Şanzo, dostum' diyen adamın çıktı" derdi bana.)

Eşek konusunu kayda geçirme düşüncem, onların taşıdıkları yük fazla geldiğinde koşmaya başlayıp, sonra fırsat bulurlarsa bu yükü sırtından atmalarını hatırlamamla başladı.

Gındıra tarlamızdaki buğday hasadının sonuçlarını, taneyle samanı, anamla babam köye iki eşekle taşırdı. Bu birkaç gün süren biraz uzun ve yorucu yolculukta eşekçikler yorulunca koşmaya başlar, anam ya da babam da onların ardından koşar, hayvanların yüklerini sırtlarından atmamaları için dua ederlerdi...

Hayat boyunca "yorgun eşek gibi koşmak" deyimini kullandım durdum, anamla babamın buğday arpa yüklü yorgun eşeklerin ardından koşmalarını hatırlayarak.

*

İşğımı görüp yaşadığımı düşünüyorsun. Ya ışıklar içinde uyuyorsam?..

BİR SOKAK İMGESİ

Gün aydı, sokaklar giyindi eski biçimlerini
 Köşe bucak kesişti, üçgenlerle beşgenlerle
 Çöpçüler sıvıştı kangren bir gelecekten
 Beyinleri ekşimiş, yürekleri solup kavrulmuş
 Ana babalar durakların kuytularına sindi

Gün aydı, sokaklar giyindi eski biçimlerini
 Bir yanda teneke saksılarda aşk sarmaşıkları
 Bir yanda, geceden kalma sarhoş kusmukları
 Bir duvarda gölgesi kalmış bir cinayetin
 Öbür duvarda İsa kutsuyor geleceksizleri

Gün aydı, sokaklar giyindi eski biçimlerini
 Birazdan bakkal amca bileyecek sivri dişlerini
 Halis Amca'nın gelini, tutamayacak dilini
 Sarkıtacak pencereden akıtacak irinini
 Geceden kalma doyumsuz ve dahi mutsuz

Gün aydı, sokaklar giyindi eski biçimlerini
 İşe gitmeyecek bu sokaktan kimse, iş yok ki
 İşsizler atacaklar kendini kaynar kazanlara
 Bütün verimleri buharlaşıp uçacak yıldızlara
 Sokak takılacak dev bir ceviz ağacı dalına

Gün aydı, sokaklar giyindi eski biçimlerini
 Sokak dediysek sözün gelişi, yok öyle bir şey
 Dev bir ceviz ağacında sallanıp durur sokak
 Memede bebekler kuruyup kalmış çiroz gibi
 Çocuklar evlere mahkûm, ceset gibi bembeyaz

Gün aydı, sokaklar giyindi eski biçimlerini
 Sokak güneş doğar doğmaz başladı yaşlanmaya
 Her şey hızla değişiyor ya da değişmiyor hiçbir şey
 Sokak yoksul, sakat bir dilenci gibi adım adım
 Sallanıyor dev bir ceviz ağacında gülünç bir uçurtma

Sokak sokuluyor kılı apış arasına yaşlı bir orospunun
 Serilip kalıyor bitik, kara düşler morguna, unutuluyor
 Sokak için çok geç artık, ot bitmiyor hiçbir köşesinde
 Sen utanmaz düşlem, sen öncesiz büyük beklenti
 Gelme, kalmadı seni bekleyenlerden kimse, gelme

Çeşme, Şubat 2021

ZAMAN

Taze reyhan koktu
 Sen gelince
 Rüzgâr durdu
 Avlu şenlendi
 Kendiliğinden

Sen gelince
 Serinledi gece

Sen geldin
 Şenlik oldu
 Şimdi zaman.

Ahmet Şerif DOĞAN**SIKINTININ GELENEĞİ VE SORGUÇLAR**

Gelenek iyilerin gözle görülmeyen orduları vardır diyor...
 Nuri DEMİREL

Tanrım, sorguya geldim.
 Dilimde, gül diken

Tanrı olmak en büyük lanet diye çınlar kilise çanı
 Ve her şerri bilmek, hayırla diye ulur minareler kötülüğün
 resmiyeti
 Sinagoglara kilitli kalır kudreti

Büyük bir boşluk evreni yutan içinde
 Ne büyük sıkıntı hiçbir şey yapmadan beklemek
 sonsuzlarca

Bazen kötülük, iyiliğin gömleğini çalar çıkar karşına
 İyilik çıplaktır hep, kötülüğü giydirir
 Her şerrin vakti vardır sahibine doğuran
 Gelenek her şerri bilir, her hayrı gizler

Tanrının olmadığı yerden geldi soru
 Çalıştığım tüm sorgular dilimde gül goncası

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara	Katkı Payı	: Abone kaydı yoktur.
Prodüksiyon	: İhsan Üren, Zühtü Engüdar - Ersin Erdem, Zihni Engüdar, Yalçın Oğuz.	Posta Çeki ya da Banka hesabı	: Ramis Dara adına açılmış; 6025702 numaralı Posta Çeki hesabı ya da Yapı Kredi Bankası Mudanya şubesi (567) Hesap No: 72092839 IBAN: TR370006701000000072092839
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Halim Çiftçi (Ömerbey Mah. Ş. K. Ahmet. Sok. Fidan Apt. B. Blok. Kat: 2, D: 5- MUDANYA)	Yazıcı çıkışı	: Detay Copy Matbaa, Tahtakale Mah. Çelebiler Cad. No:9 (Heykel Çetinkaya Mağazası Aralığı, 16040 Osmangazi - BURSA
Yazışma ve posta kargo adresi	: PK 68 16361 Ulucami - BURSA		
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com		
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 - 7685		

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi **Akatalpa (www.akatalpa.org)**, şair ve yazarlarının bağışladıkları telifler ve bazı şiir dostlarının katkılarıyla yayımlanmaktadır.

